Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 378/2015 vp

Vastaus pankkipalvelujen ja käteisen rahan saatavuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anneli Kiljusen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 378/2015 vp:

> *Miten hallitus aikoo varmistaa, että jokaisella ihmisellä, myös iäkkäillä ja vammaisilla ihmisillä, säilyy jatkossakin mahdollisuus saada pankkipalveluja ja tehdä pankissa käteisnostoja?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Luottolaitoslain 15 luvun 6 §:ssä säädetään asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin. Lainkohdan mukaisesti talletuspankkipalvelun tulee olla luonnollisen henkilön saatavilla, mukaan lukien talletustilin avaaminen ja maksupalveluja koskevat toimeksiannot. Laki ei siten suoraan velvoita talletuspankkia tiettyyn määrään konttoreita tai palvelupisteitä. Lain henki on kuitenkin se, että luonnollisella henkilöllä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus avata tili pankissa ja mahdollisuus hoitaa henkilökohtaista maksuliikennettä vaivattomasti käyttäen hyväksi pankin maksujärjestelmiä. Erityisesti pankilla on velvollisuus myöntää asiakkaalleen pankkikortti tai muu vastaava tilinkäyttöväline.

Digitalisaation ja automaation edetessä on ilmeistä, että kovenevan kilpailun oloissa pankeilla syntyy kannusteita ja tarpeita automatisoida peruspankkipalvelut mahdollisimman pitkälle. Nykyisin valtaosa väestöstä maksaa laskunsa verkkopankissa. Toisaalta on yhtä selvää, että tietty osa väestöstä kokee verkkopankkiasioinnin haastavaksi. Tästä syystä on erityisen tärkeää, että talletuspankit tarjoavat konttoripalveluita jatkossakin kattavasti. Talletuspankkitoiminta on kuitenkin liiketoimintaa ja valtiolla on rajoitetut mahdollisuudet puuttua yksityisten pankkien henkilöstön tai konttorien määrään.

Finanssivalvonnan tehtävänä on Finanssivalvonnasta annetun lain (878/2008) 3 §:n nojalla seurata ja arvioida peruspankkipalvelujen saatavuutta ja niiden hinnoittelua. Finanssivalvonta antaa vuosittain tästä selvityksen eduskunnan pankkivaltuustolle. Laissa ei ole säännöksiä peruspankkipalvelujen hinnoittelusta, mutta peruspankkipalveluja koskevan luottolaitostoiminnasta annetun lain säännöksen perusteluissa todetaan, että oikeutta peruspankkipalveluihin ei tule voida tehdä käytännössä merkityksettömäksi esimerkiksi kohtuuttomalla ja syrjivällä hinnoittelulla.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 378/2015 vp

Suomen Pankki toimii kansallisena rahaviranomaisena ja vastaa osaltaan rahahuollosta sekä setelien liikkeeseen laskemisesta (laki Suomen Pankista 214/1998). Suomen Pankki julkaisi 24.10.2012 kantanaan, että käteisen ja pankkipalveluiden saatavuus on osa hyvin toimivaa rahoitusjärjestelmää, ja että talletuksia vastaanottavien pankkien tulee järjestää asiakkailleen mahdollisuus talletusten nostoon myös käteisenä ja pankkien tulee osaltaan kantaa yhteiskunnallinen vastuunsa.

Tutkimuksien perusteella käteisen suosio on suurempi ikääntyneiden kansalaisten keskuudessa. Käteisen käyttö määräytyy tällä hetkellä markkinaehtoisesti kansalaisten valintojen pohjalta. Suomen Pankin vuosittain tekemän kyselytutkimuksen mukaan hieman yli 90 % kansalaisista on ollut tyytyväisiä käteisen saatavuuteen yleisesti ja hieman yli 70 % on ollut sitä mieltä, että pankkiautomaatteja on Suomessa sopivasti. Finanssialan keskusliitto on julkaissut 25.9.2013 muistion "Käteisen rahan tarjonta osana maksutapojen muutosta", jossa kuvataan tapahtunutta kehitystä maksamisessa ja korvaavia maksutapoja.

Käteisen nostamismahdollisuus lähikaupoissa on parantanut käteisen saatavuutta ja on usein miellyttävämpi ja turvallisempi nostotapa kuin kadun varrella sijaitseva automaatti. Pankit ovat myös kehittäneet erilaisia ikääntyneille paremmin sopivia maksamisen palveluita esimerkiksi suoramaksun ja uuden maksutekniikan, joissa pienempiin ostoksiin riittää, että maksukortti asetetaan vain lukijalaitteen lähelle kaupan kassalla ilman PIN-luvun syöttämistä (niin sanottu lähimaksukortti). Tämä vaihtoehto tarjoaa laajan rinnakkaisen yli tuhannen pisteen käteisnostoverkoston pankkien käteispisteiden rinnalla. Tämä selittää todennäköisesti osittain miksi automaattinostot ovat vähentyneet.

Automatia Pankkiautomaatit Oy pyrkii käteisautomaattitoimittajana säilyttämään valtakunnallisesti palvelujen saatavuuden hyvällä tasolla ja tarjoaa käteisautomaattejaan sijoitettavaksi kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin. Pankkiautomaattien ylläpito on kuitenkin pankeille kallista ja automaatteja on vähennetty niiden käytön vähenemisen myötä erityisesti lähellä toisiaan olevissa sijoituspaikoissa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/92/EU (jäljempänä perusmaksupalveludirektiivi) säädetään maksutileihin liittyvien maksujen vertailukelpoisuudesta, maksutilien siirtämisestä ja mahdollisuudesta käyttää perusmaksutilejä. Direktiivin kansallinen täytäntöönpano on kesken. Direktiivin mukaisesti kuluttajilla tulee olla jatkossa oikeus käyttää luottolaitoksen tarjoamaa perusmaksutiliä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että perusmaksutili sisältää muun muassa palvelut, jotka mahdollistavat maksutilin avaamisen, käyttämisen ja sulkemisen sekä varojen tallettamisen maksutilille.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 378/2015 vp

Hallitus ei näe tällä hetkellä tarvetta pyrkiä vaikuttamaan sääntelypohjaisesti kansalaisten maksutapavalintoihin paitsi mahdollisesti harmaan talouden ja yleisen turvallisuuden lähtökohdista. Hallitus seuraa tilannetta aktiivisesti yhteistyössä Suomen Pankin, Finanssivalvonnan ja muiden viranomaisten kanssa. Perusmaksupalveludirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä hallitus tarkastelee lainsäädännön mahdollisia muutostarpeita.

Helsingissä 11.1.2016

Valtiovarainministeri Alexander Stubb